

Upplands Väsby's handlingsplan för att förebygga våldsbejakande extremism

Innehåll

Upplands Väsby's handlingsplan för att förebygga våldsbejakande extremism.....	1
1. Inledning.....	3
Vad är våldsbejakande extremism?	3
Vilka personlighetstyper dras till extrema miljöer?	5
Situationen i Upplands Väsby.....	5
2. Prevention	6
3. Handlingsplan för att förebygga våldsbejakande extremism.....	6
Syfte.....	6
Mål.....	6
1. Att förebygga.....	6
2. Att upptäcka	7
3. Insatser vid oro och upptäckt	7
4. Mer information	9
Källförteckning samt förslag på fortsatt läsning.....	9
Websidor	9
Kontaktuppgifter	9
Bilaga 1:	10
Den nationella samordnarens tolv rekommendationer vid upprättandet av en lokal handlingsplan mot våldsbejakande extremism	10
Bilaga 2:	12
Sverige kommuner och landstings (SKL) framgångsfaktorer från skriften Lokala insatser mot våldsbejakande politisk extremism	12

1. Inledning

Sedan mitten av 90-talet har vi sett exempel på hur ideologi kan ta sig extremistiska uttryck med våldsinslag. Då handlade det främst om högerextremister och vitmakt-rörelsen. Sedan dess har vi även sett exempel på vänsterextremister och islamistiska extremister som tar till våld för att uppnå sina ideologiska syften. Sedan oktober 2010 är bedömningen av terrorhotnivån för Sverige klassad som förhöjd, från att tidigare ha bedöms som låg. Terrorhotet bedöms främst komma ifrån islamistiska extremister och bestå både av hot från utlandet och från svenska medborgare, främst sådana som kommer tillbaka från strider i t.ex. Syrien. Våldsbejakande extremistiska handlingar utgör inte bara ett hot mot de individer som utsätts för dessa utan är också en attack på de grundläggande demokratiska värden som bygger det svenska samhället.

Regeringen tillsatte 2014 en nationell samordnare för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism. Samordnarens uppdrag är att utveckla och stärka arbetet på lokal nivå och säkerställa samverkan mellan myndigheter, kommuner och organisationer inklusive trossamfund. Samordnaren har också i uppdrag att förbättra stödet till anhöriga, ta fram och initiera en sammanhållen strategi för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism, uppmuntra till insatser för individer som vill lämna våldsbejakande extremistiska rörelser och inrätta ett nätverk av experter.

Samordnaren ska även verka för att kunskapen om våldsbejakande extremism ökar och att förebyggande metoder utvecklas med syftet att öka känslan av trygghet, öka tilliten till varandra och samhället, minska våld och skadegörelse, minska diskriminering av grupper och öka grupperingars inkludering i samhället.

Förebyggande åtgärder på lokal nivå är nödvändiga eftersom det är där som våldsbejakande extremistgrupper verkar. Fritidsledare, lärare, personal inom socialtjänsten och polisen behöver ha kunskap om extremism och kunna upptäcka radikaliserings och bemöta extrem och våldsbejakande retorik. Att utbilda personer som möter ungdomar om våldsbejakande extremism och hur det kan förebyggas är ett av den nationella samordnarens huvuduppdrag. Yrkesgrupper som arbetar med ungdomar inom kommunala verksamheter har ett ansvar för att aktivt verka för demokratiska värderingar och alla människors lika värde och rättigheter, och samtidigt förebygga våldsbejakande ideologier, rasism, främlingsfientlighet och andra former av intolerans.

Behovet av kunskap om våldsbejakande extremism och förmågan att hantera extremistyttringar varierar mellan olika kommuner. Upplands Väsby kommun har nyligen startat upp en samverkansgrupp där både kommun och polis ingår, och planerar att höja kompetensen bland de som arbetar med unga genom utbildning i frågan. Denna handlingsplan beskriver hur Upplands Väsby kommun arbetar, samt planerar att arbeta, för att uppnå ett strukturerat arbete mot våldsbejakande extremism.

Vad är våldsbejakande extremism?

Våldsbejakande extremism är ett samlingsbegrepp för rörelser, ideologier eller miljöer som inte accepterar en demokratisk samhällsordning och som främjar våld för att uppnå ett ideologiskt mål. Begreppet extremism utgår från att det finns en koncentration av åsikter som står långt från mittpunkten i samhället. Dessa individer är ovilliga att kompromissa om det som de bedömer viktigt. Begreppet radikaliserings (förändringsprocess) är den process som leder till att en person eller en grupp stödjer eller utövar ideologiskt motiverat våld för att främja en sak. Våldsbejakande extremism förekommer både i politiskt och religiösa ideologier. Extremisterna finns både till vänster och till

höger ideologiskt eller kan drivas av religiösa övertygelser. Brottsförebyggande rådet (BRÅ) har i sin rapport *Våldsamt politisk extremism- Antidemokratiska grupperingar på yttersta höger- och vänsterkanten* beskrivit de olika extremistiska rörelserna.

Vänsterextrema grupper

De autonoma, vänsterextrema, grupperna driver sakfrågor som många människor sympatiserar med. De arbetar mot rasism, nazism, sexism, homofobi, imperialism och för flyktingars rättigheter. Ofta handlar det om ungdomar som är involverade i subkulturer och engagerade i rättvisefrågor. Den vänsterextrema miljöns kärnfrågor är antikapitalism och antiimperialism. Den verksamhet som autonoma vänstergrupper ägnar sig åt är oftast laglig, men det förekommer också att det förordas väpnad revolution och kända vänsterterrorister uppfattas som historiska hjältar och förebilder. Den ideologiska inspirationen kommer främst från anarkismen och syndikalismen.

Politisk islamism och våldsbejakande islamistisk extremism

Islamism syftar till ett synsätt där Islam uppfattas som en hel samhällsordning och därmed innefattar politiska perspektiv. Islamistisk extremism står för en extrem tolkning av Koranen och har inte mycket gemensamt med konventionell tolkning av islam som religion.

Endast en del av den politiska islamismen är våldsbejakande. Andra anhängare av politisk islamism förordar politiskt maktövertagande den parlamentariska vägen genom val och politiska reformer. De våldsbejakande extremisterna vill dock inrätta en islamistisk stat med hårda sharialagar. IS erkänner inte nationsgränser mellan länder och har som mål att skapa ett övernationellt härskardöme lett av en kalif (värdslig och andlig ställföreträdare för Allah). Våldet utgör medel för maktövertagande och våldet skonar ingen. Såväl västerlänningar som icke rättrogna muslimer (enligt våldsverkarna) är måltavlor för politiskt våld och terrorism. Verksamheten bland de våldsbejakande islamisterna som finns i Sverige, inriktas i huvudsak på att rekrytera personer för uppdrag utomlands. Sedan början av 2000-talet har tre islamistiskt motiverade attentat genomförts i Sverige. De våldsbejakande islamisterna rättfärdigar sitt våld genom att hänvisa till ett krig som resten av världen antas bedriva mot muslimerna. Det finns en konspiratorisk föreställning om att den muslimska gemenskapen, Ummah, är under samlad attack och att muslimerna måste försvara sig med våld. Det kallas i den våldsfrämjande miljön för Jihad, ett begrepp som inom islam annars har en mycket bredare betydelse (andlig kamp, strävan). Sedan oktober 2010 är bedömningen av terrorhotnivån för Sverige klassad som förhöjd. Motivet till att Sverige ses som önskvärd attentatsmål är främst upplevda kränkningar av Islam. Det finns också ett kraftigt ökat resande av personer från Sverige till Syrien, för att delta i strider eller träna för strider.

Högerextrema och vit-makt aktivism

De ideologiska influenser som finns inom vit makt-miljön i Sverige i dag har sitt ursprung i den våldsamma skinheadrörelsen från 80-talets England vad gäller ideologi, val av sakfrågor och organiseringsformer. Inspiration har också hämtats från white power-rörelsen i USA. Den högerextrema rörelsen är en mansdominerad subkulturrörelse. Rörelsen kännetecknas av hatbrott, antisemitism, konspirationsteorier som involverar judar, kamp mot den mångkulturella samhällsordningen och problemfokuserad diskussion om olika kulturer, samt föreställningen om existensen av raser. I dag talas det ofta om att kämpa mot den mångkulturella samhällsordningen och till viss del har det retoriskt skett en förskjutning från att tala om ras till att tala om kultur. En viktig beståndsdel är dock fortfarande indelningen och kategoriseringen av människor, som uppfattas essentialistisk. Detta innebär att identiteterna och karaktärsdragen är bestående och oföränderliga. Man kämpar mot rasblandning och för den vita rasen mot andra, som man anser, lägre stående raser. Det

överordande målet med kampen är att säkra existensen för den vita rasen. Måltavlorna är inte bara andra raser och kulturer utan också de makthavare som understödjer ett samhälle där raser, kulturer och religioner blandas.

Vilka personlighetstyper dras till extrema miljöer?

I rapporten *Våldsbejakande extremism i Sverige – nuläge och tendenser* som avrapporterades till regeringen i januari 2014 framkommer att Brottsförebyggande rådet och Säkerhetspolisen identifierat fyra olika vägar in i radikaliserings. Vägarna ska ses som stereotyper, och kan i verkligheten innefatta beståndsdelar från flera vägar.

Utagerarens väg

Personer i yngre tonåren som är ensamma och osäkra, har en problematisk bakgrund med droger, våld och annan kriminalitet. Sökandet efter grupptillhörighet lockar dessa personer.

Grubblarens väg

Personer som söker svar på livsfrågor och som upplever en plötslig insikt. Det är ofta skötsamma och attraheras inte av våld.

Familjens väg

Personer som växt upp i en familj med radikala och extrema uppfattningar. Ofta har de upplevt en isolerad barndom.

Kontaktsökarens väg

Personer som lockas av gemenskap och sammanhållning. Det kan vara en slump att dessa hamnar i extrema miljöer.

Situationen i Upplands Väsby

Utifrån den kunskapen som framkommit i kommunens lokala samverkansgrupp är vit-makt rörelsen den typ av extremism som man främst har sett förekomma i Upplands Väsby. Det var främst i slutet av 90-talet och början av 2000-talet som detta märktes av och upplevdes som ett problem. De senare åren har vit-makt aktivismen inte syns lika mycket. Man befarar dock att åsiktsströmningarna fortfarande kan finnas kvar och uttryckas på ett mer subtilt sätt t.ex. på nätforum så som Avpixlat och Flashback där man erbjuds möjligheten att anonymt delta i nätverk utan att offentligt behöva stå för sina åsikter. Synliga uttryck av rasistiska och högerextrema åsikter har förekommit i form av flygbladsutdelning i brevlådor vid något/några kända tillfällen de senaste åren. Vad gäller vänsterextremism och våldsbejakande islamisk extremism har kommunens samverkansgrupp inte kännedom om dess förekomst i kommunen. Detta behöver dock inte betyda att det inte existerar, utan att kunskapsnivån för att upptäcka den är låg. I samverkansgruppens arbete sker avstämningar av den lokala lägesbilden kontinuerligt.

2. Prevention

Att förebygga förekomsten av våldsbejakande extremism är av avgörande betydelse för att förhindra att odemokratiska krafter får fäste i samhället. För att göra detta krävs ett väl fungerande och långsiktigt samarbete mellan de aktörer som på olika sätt berörs av frågan. Det handlar om både offentliga verksamheter så som kommun, skola, fritidsverksamhet, socialtjänst, polis och säkerhetspolis samt civilsamhällesaktörer så som idrottsföreningar, ungdomsorganisationer och religiösa samfund. Det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism är beroende av en ökad kunskapsnivå hos delaktiga myndigheter och lokala aktörer, bättre samverkan mellan dessa, ett brett förebyggande arbete samt en effektiv lagstiftning.

3. Handlingsplan för att förebygga våldsbejakande extremism

Handlingsplanen för Upplands Väsby kommun är framtagen utifrån den Nationella samordnaren för våldsbejakande extremisms 12 rekommendationer vid upprättande av en lokal handlingsplan (se bilaga 1), samt SKL's exempelskrift *Lokala insatser mot våldsbejakande politisk extremism* (se bilaga 2).

Syfte

Syftet med handlingsplanen är att:

- Minimera riskerna för att personer i kommunen lockas in i våldsbejakande extremism
- Ha en beredskap att hantera oro för, och yttringar av, våldsbejakande extremism
- Att sprida kunskap om hur kommunens arbete med våldsbejakande extremism ser ut.

Mål

Att Upplands Väsby blir en plats utan inslag av våldsbejakande extremism.

1. Att förebygga

- ***Kontaktperson för våldsbejakande extremism***
Kommunen har utsett en kontaktperson för våldsbejakande extremism som är den nationella samordnarens kontaktperson in i kommunen. Utöver att vara uppdaterad på informationen som skickas ut av den Nationella samordnaren har den lokala kontaktpersonen även i uppdrag att omvärldsbevaka och förmedla information om kunskapshöjande aktiviteter så som seminarier och utbildningar.
- ***Samverkansgrupp***
En samverkansgrupp bestående av representanter från socialtjänst, skola och förebyggande verksamhet, samt polis och kommunens kontaktperson för våldsbejakande extremism träffas regelbundet. Gruppens syfte är att deltagarna utifrån respektive arbetsområde bevakar frågan och på så vis bidrar till en gemensam lägesbild. Lägesbilden förmedlas regelbundet till

Trygghetsrådet. Gruppen bidrar också till informationsspridning och kunskapshöjning samt ska med jämna mellanrum utvärdera och följa upp arbetet som bedrivs för att följa med i utvecklingen och finkalibrera insatserna.

- ***Dialog med lokala föreningar och församlingar***

För att skapa nätverk och kontakter med de föreningar och församlingar som möter unga tar samverkansgruppen kontakt med relevanta aktörer med syfte att samverka, sprida information och skapa relationer.

- ***Generell prevention***

Att förebygga utanförskap och arbeta för delaktighet generellt har stor betydelse för att förebygga rekryteringen till våldsbejakande extremism. Kommunen har det senaste året gjort några särskilda satsningar för ökad trygghet bland unga. Antalet ferieplatser för ungdomar på gymnasiet och högskolan har utökats, samt har avsatt medel till en fritidsfältare vars uppgift blir att främja ungas deltagande i fritidsaktiviteter. Man planerar även för ett utökat öppethållande på fritidsgårdarna. Demokratiforumet Ung i Väsby anordnas årligen där unga får vara med och påverka och framföra sina åsikter, och utöver detta arbetar skolorna med demokratifrågor utifrån läroplanen bestående bl.a. av kontinuerligt arbete med allas lika värde och elevråd på samtliga skolor.

2. Att upptäcka

- ***Utbildning för professionella***

Den Nationella samordnaren för våldsbejakande extremism har poängterat vikten av att de som i sin yrkesvardag möter unga ska få grundläggande kunskaper för att kunna känna igen tecken och signaler och veta var denne kan vända sig med sin oro. Samverkansgruppen ser därför över möjligheten att anordna en sådan för aktuella nyckelpersoner och för andra verksamheter som berörs av frågan och kan bidra till upptäckt, t.ex. Kontoret samhällsbyggnad (KSB).

- ***Förankring av handlingsplanen***

Samverkansgruppen sprider handlingsplanen för förankring inom alla kontor och bolag i kommunen, och till berörda samverkande aktörer, för att medvetandegöra och ge en inledande kunskap om våldsbejakande extremism.

3. Insatser vid oro och upptäckt

- ***Nationella stödlinjen för anhöriga***

Röda korset driver den nationella stödlinjen för anhöriga. Där kan man få tips och råd om vad du kan göra för att hindra att din anhörig dras in i en våldsbejakande extremistisk rörelse. De ger också stöd om man bara vill prata om sin oro. Stödlinjen har personal som pratar svenska, engelska, arabiska och kurdiska och nås på **020- 100 200**.

- ***Stöd från socialtjänsten***

Kommunen erbjuder stöd till barn och unga samt till deras anhöriga efter individuell bedömning. Om oro finns för att barn under 18 år far illa, antingen misstanke om den unges egen radikaliserings eller att ett barn indirekt påverkas, hänvisas till socialtjänstens Mottagning för barn- och ungdom på 08- 590 970 70. Alla har ett ansvar för att uppmärksamma barn som far illa. Alla som arbetar med barn och ungdomar, samt inom myndigheter, har en skyldighet enligt lag att anmäla oro för att barn far illa.

- ***Kontakta Polisen***

Vid oro tas kontakt via 114 14. Polisen tar i sin tur kontakt med SÄPO som gör en bedömning av ärendet. Vid en akut händelse, så som att någon är på väg att resa iväg för att kriga, genomföra ett terroråd eller annan kriminell handling, tas kontakt via 112.

4. Mer information

Källförteckning samt förslag på fortsatt läsning

1. *Hot mot demokrati och värdegrund – en lägesbild från Malmö*. Försvarshögskolan, Centrum för Asymmetriska Hot och Terrorism Studier (CATS) (2009).
2. *Lokala insatser mot våldsbejakande extremism, en exempelskrift*. Sveriges kommuner och landsting (2010). <http://webbutik.skl.se/bilder/artiklar/pdf/7164-591-3.pdf>
3. *Tolv rekommendationer vid upprättandet av en lokal handlingsplan mot våldsbejakande extremism*, SOU; Utredningen En nationell samordnare för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism, *Ju 2014:18*
http://www.media.samordnarenmotextremism.se/2015/12/tolv_rekomendationer_lokal_handlingsplan_151214.pdf
4. *Våldsamt politisk extremism- Antidemokratiska grupperingar på yttersta höger- och vänsterkanten*. Brottsförebyggande rådet (BRÅ) och Säkerhetspolisen (2009).
https://www.bra.se/download/18.cba82f7130f475a2f180002415/1371914720927/2009_15_valdsam_politisk_extremism.pdf
5. *Våldsbejakande extremism i Sverige- nuläge och tendenser*. Justitiedepartementet (2014) Ds, 2014:14.
<http://www.regeringen.se/contentassets/a76118e6b4fc49bfba45804f6bb3c956/valdsbejakande-extremism-i-sverige--nulage-och-tendenser-ds-20144>
6. *Åtgärder för att göra samhället mer motståndskraftigt mot våldsbejakande extremism*, Regeringens skrivelse 2014/15:144.
<http://www.regeringen.se/contentassets/0ab9597659f24c05a918caa7916b6048/skrivelse-141514400webb.pdf>

Websidor

1. Brottsförebyggande rådet (BRÅ); www.bra.se
2. Nationella samordnaren mot våldsbejakande extremism; www.samordnarenmotextremism.se
3. Röda korset; www.redcross.se
Nationell Stödtelefon; **020- 100 200**
4. Sveriges kommuner och landsting (SKL); www.skl.se

Kontaktuppgifter

Upplands Väsby kommun
Dragonvägen 86
19470 Upplands Väsby
08- 590 970 00

Jaber Abubaker, fältsekreterare/kontaktperson för våldsbejakande extremism
jaber.abubaker@upplandsvasby.se

Anna Conzen, resultatsenhetschef, Individ- och familjeomsorgen
anna.conzen@upplandsvasby.se

Bilaga 1:

Den nationella samordnarens tolv rekommendationer vid upprättandet av en lokal handlingsplan mot våldsbejakande extremism

- 1. Insatser på flera preventionsnivåer.* Det är viktigt att de förebyggande insatser som definieras i kommunens handlingsplan mot våldsbejakande extremism befinner sig på tre olika preventionsnivåer: generella förebyggande insatser, specifika förebyggande insatser och individriktade förebyggande insatser. **Generella förebyggande insatser** är breda insatser som omfattar samhällets alla medborgare, framförallt barn och ungdomar. Det kan gälla hälsovård, utveckling av social och kognitiv kompetens på dagis, skolans kunskaps- och demokratiuppdrag. Ett brett spektrum av yrkesverksamma inom till exempel skola, fritids- och ungdomsverksamhet, hälsovård och föreningar bedriver ett generellt förebyggande arbete. **Specifika förebyggande insatser** riktas mot specifika problem eller unga i riskgrupper. Skolpersonal, socialarbetare, poliser och andra som samverkar lokalt verkar på denna nivå. **Individriktade förebyggande insatser** utgörs av insatser som riktar sig mot den enskilda individen med riskbeteende. Insatsen går ofta hand i hand med förebyggande insatser mot riskgrupper och kan handla om att utreda, anpassa erbjudanden och åtgärder som till exempel mentorer, stödpersoner, undervisningsstöd, praktikplats eller arbete. Pedagoger, socialarbetare, mentorer, personal inom psykiatri och sjukvård är exempel på yrkesgrupper som arbetar med enskilda unga på denna preventionsnivå.
- 2. Kontinuerlig och bred samverkan mellan berörda aktörer är a och o i det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism.* Identifiering av de samarbetspartners som är avgörande för det förebyggande arbetet bör ske i ett tidigt skede för att öka medvetenheten och kunskapen om den **lokala lägesbilden** såväl som **potentiella lösningar**, samt möjliggöra förberedelser och **uppföljning**.
- 3. Samverkan i befintliga strukturer.* Framgångsrik samverkan mot våldsbejakande extremism ska bygga på eller införlivas i redan befintliga strukturer som exempelvis **Brottsförebyggande råd** (Brå), **Sociala insatsgrupper** (SIG), **Skola, socialtjänst, polis, fritid** (SSPF) eller liknande samverkansforum och bör inte bestå av ad hoc-lösningar på projektbasis. Långsiktighet är en nyckelfaktor för framgång i det förebyggande arbetet.
- 4. Nödvändiga samverkansaktörer.* Samverkansgruppen bör inkludera aktörer på samtliga preventionsnivåer såsom **skola, socialtjänst, fritidsverksamhet, kommunens säkerhetsfunktion** och **polis**. **Landstinget** är också en mycket viktig samverkanspartner. Därtill kommer företrädare för exempelvis **bostadsbolag, räddningstjänst m.fl.** Kontinuerlig dialog med **länsstyrelsen** är också att rekommendera.
- 5. Utgångspunkt i uppdaterad lokal lägesbild.* En aktuell och bred lägesbild av situationen beträffande våldsbejakande extremism i kommunen bör tas fram i samverkansgruppen. I detta arbete har Polismyndighetens representanter i samverkansgruppen en central roll. En uppdaterad lokal lägesbild ger goda förutsättningar för ett framgångsrikt arbete. Lägesbilden ska innehålla information om våldsbejakande högerextremism, den s.k. **vit makt-miljön**, våldsbejakande vänsterextremism, den s.k. **autonoma miljön** och den våldsbejakande **islamistiska extremistmiljön**, dess närvaro och aktiviteter.
- 6. Tydlig ansvarsfördelning.* Det är viktigt att kommunen har en **utsedd funktion** som ansvarar för arbetet mot våldsbejakande extremism. Denna funktion ska ha ett tydligt mandat att sammankalla samverkansgruppen. Denna funktion kan med fördel också initiera det förebyggande arbetet och vara en kontaktpunkt och kanal för åtgärder vid behov.
- 7. Anhöriga som centrala aktörer.* Anhöriga till personer som anslutit sig till våldsbejakande extremistmiljöer behöver ofta stöd vid en pågående radikaliseringsprocess men kan också spela en central roll i att hindra och motverka radikalisering. Handlingsplanen bör därför ta anhöriga i beaktan.

8. *Involvera det civila samhällets organisationer.* Att föra kontinuerlig dialog med det civila samhällets organisationer om våldsbejakande extremism är viktigt. Det kan exempelvis röra sig om **lokala idrottsföreningar, trossamfund** eller **andra ideella organisationer**. Dialogen kan med fördel föras inom ramen för en befintlig struktur, exempelvis ett interreligiöst råd eller annan lokal samverkansöverenskommelse med det civila samhället. I de fall där sådan struktur saknas kan den upprättas och kontinuerliga, regelbundna möten inrättas. Inkludera hellre fler än färre aktörer eftersom alla sitter på en specifik kompetens och ett potentiellt positivt engagemang som gynnar arbetet. Det civila samhällets aktörer kan söka medel för projekt som syftar till att förebygga uppkomsten av våldsbejakande extremism hos Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor eller Allmänna arvsfonden.
9. *Involvera även kritiska aktörer.* Det är viktigt att dialogen med det civila samhällets organisationer är öppen och tillåter hög takhöjd. Samtal ska inte bara föras mellan aktörer i samförstånd. Genom att **involvera även kritiska aktörer** vidgas samverkansperspektivet.
10. *Se individerna, inte enbart de ideologier som dessa förespråkar.* Det arbete som sker på individnivå i samverkansgruppen bör fokusera på vilka preventiva åtgärder som kan genomföras för att skapa sammanhang och mening för just den person ärendet gäller. Demokratifrämjande samtal av prestigelös karaktär kräver både tålamod och kunskap. Ta gärna hjälp av den nationella samordnarens utbildningsmaterial **Samtalskompassen** i detta arbete. Utbildningsmaterialet finner du på:
www.samtalskompassen.samordnarenmotextremism.se
11. *Beakta genusperspektivets betydelse för insatserna.* Den lokala lägesbilden avgör vilka åtgärder kommunen bör vidta i sitt förebyggande arbete mot våldsbejakande extremism. Vid framtagandet av konkreta åtgärder spelar genusperspektivet en mycket viktig roll eftersom de våldsbejakande extremistiska grupperna i huvudsak utgörs av pojkar och män som av ideologiska skäl kan motsätta sig jämställdhet och flickors och kvinnors lika rättigheter. Gemensamt för alla grupper är att de kan hylla en aggressiv maskulinitet. Med detta i åtanke bör åtgärderna målgruppsanpassas.
12. *Följ upp det förebyggande arbetet kontinuerligt.* Det är viktigt att ha en god uppföljning av det lokala förebyggande arbetet för att finkalibrera insatserna. Med jämna mellanrum bör det genomföras någon form av utvärdering. På så sätt ökar effektiviteten i det förebyggande arbetet.

Bilaga 2:

Sverige kommuner och landstings (SKL) framgångsfaktorer från skriften Lokala insatser mot våldsbejakande politisk extremism

Samverka jämt – inte bara när det är absolut nödvändigt

Samverkan går som en röd tråd i framgångsrika exempel. Utan samverkan är det svårt att fortlöpande göra korrekta analyser av läget i kommunen eller veta vilka kompetenser, mandat och resurser som ens kollegor eller andra aktörer har. Samverkan är ofta självklar när problemen har uppstått men dess kapacitet och styrka byggs upp däremellan. Alla exempel som tagits upp vittnar om välfungerande och väletablerade samverkansstrukturer. Det gäller både inom kommunen (exempelvis mellan skola, socialtjänst och fritidssektorn) men också mellan kommunen och polis och säkerhetspolis. Flera beskriver också framgångsrika samarbeten mellan kommunen och aktörer i civil sektor såsom föreningar och församlingar.

Var uppdaterad på situationen i kommunen

Lokala analyser måste göras för att motverka politisk extremism. Problem kan t.ex. börja gro på en skola eller fritidsgård, eller upptäckas av en fältarbetare. Polisen har en unik möjlighet att få en överblick av de orosmoment som finns lokalt och hjälpa till att rita den karta som just nu gäller för kommunen. Det är också viktigt att identifiera individer som riskerar att dras till politiskt extremistiska grupper eller som redan är medlemmar, t.ex. ungdomar som inte klarar av skolan eller står långt från samhället av andra skäl. Med hjälp av sådana analyser är det möjligt att skapa en beredskap och en tydlig roll- och ansvarsfördelning för olika aktörers insatser.

Dra nytta av olika aktörers engagemang, kompetenser och styrkor

Ett effektivt arbete mot politisk extremism förutsätter olika aktörers styrkor tas till vara på, och att de gör det som de är bäst på och ligger inom deras ansvarsområde. Polisen kan exempelvis vara mest lämpad att fokusera på politiska grupperingarnas kärna, där de mest aktiva extremisterna finns. Fältarbetare, skol- och fritidspersonal kan i sin tur fokusera på att förebygga att individer lockas till sådana grupper. I framgångsrika exempel har även kommuninvånare, församlingar och föreningar varit aktiva, t.ex. genom nätverk och manifestationer.

Bygg på den verksamhet som redan finns

Framgångsrika exempel visar att det förebyggande arbetet inte sker i projektform, utan istället är förstärkningar av det arbete som redan bedrivs i kommunen eller av andra aktörer. En av de främsta framgångsfaktorerna är förmågan att använda befintlig kompetens och upparbetade relationer på ett effektivt sätt. Ett första steg kan vara att lyfta in mål om att motverka och förebygga politisk extremism i olika verksamheters styrdokument.

Arbeta på många fronter – främjande, förebyggande och motverkande

Ytterligare en framgångsfaktor är att arbeta genom flera kanaler och utifrån flera olika perspektiv samtidigt. På lång sikt är det breda förebyggande och främjande arbetet mest framgångsrikt. Det kan handla om att arbeta med teman som makt, genus och demokrati i ett brett perspektiv med barn och ungdomar. På kort sikt behövs också handlingsplaner för att kunna agera när problem uppstår.

Sätt individen och inte ideologin i centrum

En förutsättning för framgångsrikt arbete är att skapa en relation till, och sysselsättning åt, individer i rikszonen. Individens kvaliteter och behov av sammanhang är viktigt i arbetet med att hjälpa någon att hitta en plats i samhället. Känslan av tillhörighet, sammanhang och av att vara behövd kan leda långt i arbetet mot politisk extremism. Många gånger är det huvudsakligen det behovet som unga som dras

till våldsbejakande falanger av politiska grupper försöker tillgodose. När en individ får dessa behov tillfredsställda inom samhällets demokratiska ramar så har man kommit långt i kampen mot politisk extremism!